

Kāpēc ir būtiski identificēt uzņēmuma pāreju 3/6/22

Uzņēmumi mēdz pirkt un pārdot īpašumus, pamatlīdzekļus un mantu, nodot saistības, pārstrukturēt aktīvus un veikt citus komercdarbības uzlabošanai nepieciešamus darījumus. Šādā gadījumā ir svarīgi izvērtēt, vai neveidojas uzņēmuma pāreja (UP), jo tā rada noteikas sekas, kas var ietekmēt gan uzņēmuma atdevēju, gan ieguvēju.

UP gadījumi

Lai gan termins "uzņēmuma pāreja" vedina domāt, ka tas attiecas uz darījumiem ar kapitāldaļām, tā nebūt nav. Atbilstoši Komerclikumam uzņēmums ir organizatoriski saimnieciska vienība, kurā ietilpst komersantam piederošas ķermeniskas un bezķermeniskas lietas, kā arī citi saimnieciski labumi (vērtības), ko komersants izmanto komercdarbības veikšanai. UP notiek tad, kad uzņēmums vai tā patstāvīga daļa (turpmāk – "uzņēmums") tiek nodots citas personas īpašumā vai lietošanā.

No uzņēmuma nodalot atsevišķu saimnieciskās darbības veidu, ir viegli pamanīt, ka notiek UP. Taču UP var veidoties, arī nododot aktīvus un, piemēram, ar tiem strādājošos darbiniekus vai uz tiem attiecināmās saistības (noslēgtos līgumus). Gan Latvijas, gan starptautiskā tiesu prakse un teorija analizē, kā konstatēt, vai nodotais objektu kopums veido uzņēmumu. Nav vienotas formulas, kas būtu piemērojama visiem gadījumiem un ļautu neklūdīgi noteikt, vai veidojas UP, jo katrā gadījumā jāizvērtē uzņēmuma darbības specifika, nodotā objektu kopuma sastāvs, kā tas tiek izmantots komercdarbībā, cik tas ir patstāvīgs un kas ir būtiskie elementi, lai ar to veiktu vai turpinātu komercdarbību. Svarīgs kritērijs ir tas, vai nodotais objektu kopums ir autonoms, vai tas tiek izmantots un ir pietiekams patstāvīgas un neatkarīgas saimnieciskās darbības veikšanai. Tāpat vērtējams, vai tiek nodoti tie elementi, kas ļauj izmantot nodoto kopumu līdzšinējā veidā bez būtiskām izmaiņām.

Ja nav konstatējams, ka nodotais objektu kopums veido uzņēmumu, tad aktīvu pārdošanas vai nodošanas darījumu regulē tā dokumentācija. Turpretī, ja darījums atzīstams par UP, tad tā noteikumus regulē likumvide un puses tos nevar ierobežot attiecībā uz trešajām personām.

Piemēram, UP gadījumā liela nozīme ir atbildības jautājumam. Komerclikuma 20. panta pirmā daļa nosaka – ja uzņēmums pāriet citas personas īpašumā vai lietošanā, tad uzņēmuma ieguvējs atbild par visām uzņēmuma saistībām. Papildus Komerclikums paredz, ka uzņēmuma nodevējs un ieguvējs solidāri atbild par saistībām, kas radušās pirms UP un kuru izpildes termiņš vai nosacījums iestājies piecu gadu laikā pēc UP. Tātad šajā laikposmā kreditori var prasīt savu līdz tam radušos saistību izpildi gan no personas, kas uzņēmumu nodevusi, gan no personas, kas to ieguvusi. Uz nodoto uzņēmumu attiecināmās saistības var tam "sekot" – gan līgumiskās saistības (piemēram, pienākums atmaksāt drošības naudu nomniekam nekustamā īpašuma nodošanas gadījumā), gan administratīvās saistības (piemēram, nodokļu maksājumi). UP gadījumā VID var prasīt iepriekš radušos uz nodoto uzņēmumu attiecināmo nodokļu maksājumus gan no atdevēja, gan ieguvēja.

Noteikt, vai plānotais darījums ir klasificējams kā UP, ir svarīgi arī tāpēc, lai pārliecinātos par pareizu nodokļu piemērošanu. No PVN likuma 7. panta otrs dajas izriet, ka uzņēmuma nodošanu (mantas kopības vai tās daļas pāreju, kas izpaužas kā aktīvu un saistību nodošana) cita saimnieciskās darbības veicēja īpašumā vai lietošanā neuzskata par apliekamu darījumu, ja:

- nododot aktīvus un saistības par atlīdzību vai bez tās vai ieguldīt kapitālsabiedrības pamatkapitālā vai personālsabiedrības ieguldījumā (kapitālā), uzņēmuma ieguvējs kļūst par atdevēja tiesību un

- saistību pārņēmēju Komerclikuma izpratnē;
- tiek turpināta saimnieciskā darbība, kas nav saistīta ar uzņēmuma izpārdošanu vai komercsabiedrības likvidēšanu.

Tādējādi atlīdzībai par UP darījumiem (ievērojot likumā ietvertos nosacījumus) nav piemērojams PVN.

Apkopojoši iepriekš minēto, vēlamies uzsvērt, ka ir svarīgi pareizi klasificēt darījumu un izvērtēt, vai restrukturēšanas, aktīvu pārdošanas un līdzīgam darījumam nav UP pazīmju, kas var ietekmēt atbildības un nodokļu piemērošanas jautājumus.